

۶۰۹۲۹/

۲۰۳۱۴

۱۴۰۲ / ۲ / ۱۱



جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

بسمه تعالی

"با صلوات بر محمد و آل محمد"

جناب آقای دکتر قالیباف

رئیس محترم مجلس شورای اسلامی

با سلام، لایحه "نحوه برگزاری تجمعات و راهپیمایی‌ها" که به پیشنهاد معاونت حقوقی رئیس جمهور در جلسه ۱۴۰۱/۱۱/۲ هیئت وزیران با قید یک فوریت به تصویب رسیده است، برای انجام تشریفات قانونی به پیوست تقدیم می‌شود.

سید ابراهیم رئیسی

رئیس جمهور

رونوشت: دفتر رئیس جمهور، دفتر معاون اول رئیس جمهور، شورای نگهبان، معاونت حقوقی رئیس جمهور، معاونت امور مجلس رئیس جمهور، وزارت کشور، دبیرخانه شورای اطلاع رسانی دولت و دفتر هیئت دولت. (۱۷۴۲۳۲۸۸)



جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

بسمه تعالی

### مقدمه توجیهی

پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی و در پی شکل‌گیری حکومت مردم‌سالاری دینی، حق برگزاری اجتماعات و راهپیمایی‌ها در راستای التزام به تمهید بستر ایفای وظیفه همگانی امر به معروف و نهی از منکر و به عنوان یکی از جلوه‌های تحقق اصل هشتم قانون اساسی مورد توجه قرار گرفت و اصل بیست و هفتم به آن اختصاص داده شد. علی‌رغم وجود برخی ضوابط و چارچوب‌ها در متون قانونی مربوط، امروزه برخی خلأهای قانونی نسبت به تحقق کامل اصل بیست و هفتم قانون اساسی مشاهده شده و چگونگی برقراری تعادل و موازنه میان تضمین حقوق و آزادی‌های عمومی در کنار تأمین نظم و امنیت عمومی به یک چالش تبدیل شده است. از یک سو، لزوم امکان طرح و استماع مطالبات عمومی و اعتراضات مردمی ضروری بوده و از سوی دیگر، تضمین نظم و امنیت عمومی لازم است.

در این راستا، به منظور تسهیل و تضمین برگزاری تجمعات و راهپیمایی‌های قانونی از طریق تفکیک انواع تجمعات و راهپیمایی‌ها از حیث موضوع و میزان گستردگی و پیش‌بینی ساز و کارهای مشخص برای برگزاری هر یک از آنها، لایحه زیر برای انجام تشریفات قانونی تقدیم می‌شود:

### لایحه نحوه برگزاری تجمعات و راهپیمایی‌ها

ماده ۱- در این قانون، اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

۱- **تجمع:** هرگونه گردهمایی ارادی و موقت در محیط عمومی که به منظور بیان عقاید، دیدگاه‌ها و خواسته‌ها در خصوص موضوعاتی از قبیل مسائل صنفی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی برگزار می‌شود.

۲- **راهپیمایی:** هرگونه حرکت ارادی و موقت در محیط عمومی که به منظور بیان عقاید، دیدگاه‌ها و خواسته‌ها در خصوص موضوعاتی از قبیل مسائل صنفی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی با پیمودن مسیر برگزار می‌شود.

۳- **محیط عمومی:** هر مکان یا معبری که استفاده عموم افراد از آن مجاز باشد، صرف نظر از اینکه محیط مزبور دارای مالکیت عمومی یا خصوصی است؛ نظیر تمامی راه‌ها و معابر درون و برون شهری، بوستان‌ها، تالارها، کارخانه‌ها، مراکز عرضه کالا و خدمات، ادارات، مدارس، آموزشگاه‌ها، مراکز درمانی و بهداشتی.

۴- **برگزارکننده:** یک یا چند شخص حقیقی یا حقوقی که درخواست برگزاری تجمع یا راهپیمایی را ارائه می‌دهد.



## جمهوری اسلامی ایران

### رئیس جمهور

- ۵- مراجع رسیدگی: مراجع رسیدگی به درخواست‌های برگزاری تجمع و راهپیمایی، شامل فرماندار و هیئت تجدید نظر موضوع ماده (۱۱) این قانون.
- ۶- سلاح: کلیه مصادیق مندرج در مواد (۲) و (۳) قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز مصوب ۱۳۹۰/۶/۱۷ با اصلاحات آن.
- ۷- سامانه: سامانه جامع تسهیل برگزاری تجمع و راهپیمایی.
- ۸- درخواست فوری: درخواست برگزاری راهپیمایی یا تجمعی که به اعتقاد برگزارکننده، فوریت داشته و فوت زمان موجب انتفاء موضوع یا بلا اثر شدن برگزاری تجمع یا راهپیمایی می‌شود.
- ۹- مکان‌های ویژه: مکان‌های ویژه برگزاری تجمع یا راهپیمایی موضوع ماده (۳) این قانون.
- ماده ۲- موارد زیر از شمول این قانون مستثنی بوده و حسب مورد تابع قوانین و مقررات مربوط باشند:
- ۱- مراسم مذهبی نظیر مراسمی که توسط هیئت‌های مذهبی یا آستان‌های مقدس برگزار می‌شود؛
  - ۲- مراسم فرهنگی و هنری نظیر هنرهای نمایشی و آداب و رسوم و آیین‌های اصیل و سنتی ایرانی؛
  - ۳- مراسم ورزشی نظیر پیاده‌روی‌های همگانی؛
  - ۴- تجمع و راهپیمایی اعلامی توسط شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی؛
  - ۵- تجمع و راهپیمایی داخل دانشگاه‌ها، مراکز آموزش عالی و حوزه‌های علمیه؛
  - ۶- تجمع و راهپیمایی مربوط به تبلیغات انتخاباتی در محدوده زمانی قانونی؛
  - ۷- همایش‌ها و گردهمایی‌های علمی و فرهنگی، برنامه‌های آموزشی و مشاوره‌ای.
- ماده ۳- شوراهای تأمین شهرستان مکلفند برای شهرهای با جمعیت کمتر از سیصد هزار نفر حداقل یک مکان، برای شهرهای با جمعیت سیصد تا پانصد هزار نفر حداقل دو مکان، برای شهرهای با جمعیت پانصد هزار نفر تا یک میلیون نفر حداقل سه مکان و برای شهرهای با جمعیت بیش از یک میلیون نفر، حداقل چهار مکان و برای شهر تهران حداقل ده مکان را با لحاظ مؤلفه‌های زیر برای برگزاری تجمع تعیین نمایند:
- ۱- قابلیت دسترسی مناسب.
  - ۲- مناسب بودن وسعت مکان ویژه برای برگزاری تجمع.
  - ۳- قابلیت حفاظت انتظامی و امنیتی مکان مزبور.
  - ۴- فراهم بودن امکان حضور فوری نیروهای امدادی در مکان ویژه در صورت ضرورت.
  - ۵- فاصله مطمئن از محل‌های دارای رده‌های حفاظتی.
  - ۶- عدم اختلال شدید در خدمات‌رسانی به مردم و کسب و کار و فعالیت آنها.
  - ۷- عدم انسداد شدآمدی (ترافیکی) غیر قابل انتقال به سایر مسیرها.
  - ۸- حتی‌المقدور پیشگیری از حضور غیر ارادی افراد در مکان مزبور.
- تبصره- در صورتی که در هر یک از شهرستان‌ها، شرایط برای تعیین مسیر ویژه برای برگزاری راهپیمایی مهیا باشد، شورای تأمین می‌تواند مسیر مزبور را برای برگزاری راهپیمایی تعیین نماید.



## جمهوری اسلامی ایران

### رئیس جمهور

**ماده ۴-** اصل بر آزادی برگزاری تجمعات و راهپیمایی‌ها پس از طی تشریفات قانونی در چهارچوب احکام این قانون است؛ جز در مواردی که موضوع، هدف و یا کیفیت برگزاری تجمع یا راهپیمایی دربردارنده یکی از موارد ذیل باشد:

- ۱- هرگونه بی حرمتی به اصول اعتقادی یا مقدسات دین اسلام و یا مغایرت با احکام اسلامی.
- ۲- حمل سلاح.
- ۳- ایراد خدشه به استقلال، وحدت ملی و تمامیت ارضی کشور.
- ۴- ایراد خدشه به محتوای اصول تغییرناپذیر قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران موضوع اصل یکصد و هفتاد و هفتم (۱۷۷) قانون اساسی.
- ماده ۵-** برگزاری تجمعات یا راهپیمایی‌هایی که حائز یکی از ویژگی‌های زیر باشد، ممنوع است:
  - ۱- کیفیت یا شرایط برگزاری آن به نحوی باشد که منجر به اخلاف در نظم، امنیت یا سلامت عمومی شود، نظیر شیوع بیماری‌های خطرناک، بروز اختلال جدی در شدآمد (ترافیک) و یا اخلاف جدی در خدمات‌رسانی روزانه دولت و بخش عمومی به شهروندان.
  - ۲- کیفیت یا شرایط برگزاری به نحوی باشد که موجب اضرار مستقیم و معتنا به اشخاص شود؛ نظیر تخریب اموال و اماکن خصوصی.
  - ۳- برگزارکننده بر اساس قوانین و مقررات مربوط و یا آراء مراجع قضایی صالح، از برگزاری تجمع یا راهپیمایی ممنوع شده باشد و درخواست ارائه‌شده ناقض ممنوعیت مربوط باشد.
- ماده ۶-** برگزاری تجمع یا راهپیمایی در حریم مراکز بهداشتی-درمانی، نظامی-انتظامی و امنیتی ممنوع است. تعیین این مراکز و حریم هر یک از آنان بر اساس آیین‌نامه‌ای است که ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن قانون توسط وزارت کشور با همکاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت اطلاعات و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تهیه شده و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.
- ماده ۷-** برگزاری دو یا چند تجمع یا راهپیمایی در زمان و مکان واحد، ممنوع است. در صورت ارائه چند درخواست نسبت به برگزاری تجمع یا راهپیمایی در زمان و مکان واحد، اولویت با برگزارکننده‌ای است که درخواست خود را زودتر ثبت نموده باشد.
- ماده ۸-** برگزارکننده موظف است درخواست برگزاری تجمع یا راهپیمایی مشتمل بر موارد زیر را حداکثر بیست روز و حداقل پنج روز کاری پیش از زمان پیشنهادی برای برگزاری، در سامانه ثبت و شناسه رهگیری دریافت نماید:

- ۱- اسامی و مشخصات برگزارکننده یا برگزارکنندگان.
- ۲- هدف از برگزاری.
- ۳- تاریخ و ساعت شروع و پایان برگزاری.
- ۴- مکان یا مسیر برگزاری.
- ۵- تعداد تخمینی شرکت‌کنندگان.
- ۶- در صورت استفاده از سخنران، فهرست اسامی سخنرانان و موضوع کلی و محورهای سخنرانی‌ها.



جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

۷- متن قطعنامه و شعارها (در صورت وجود).

۸- علت فوریت در موارد خاص.

۹- تعداد افراد انتظامات داخلی متناسب با تعداد شرکت کنندگان و نحوه انجام انتظامات.

۱۰- فهرست لوازم و تجهیزات مورد استفاده.

۱۱- اشخاص یا نهادهایی که مخاطب اصلی مطالبه برگزارکننده هستند. (در صورت تمایل برگزارکننده).

تبصره ۱- در صورتی که هر یک از موارد فوق به صورت صحیح در سامانه درج نشده باشد، درخواست برگزاری تجمع یا راهپیمایی رد می‌شود. همچنین برگزارکننده باید هرگونه تغییر در موارد مذکور در این ماده را تا یک روز کاری پیش از انقضای مهلت برای اعلام نظر موضوع ماده (۹) این قانون، از طریق سامانه اعلام نماید. هرگونه تغییر در موارد مذکور در بندهای این ماده که منجر به تغییر اساسی درخواست گردد، درخواست جدید محسوب می‌شود. جزئیات این موضوع در آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین می‌شود.

تبصره ۲- در درخواست‌های فوری، برگزارکننده موظف است حداقل سه روز کاری پیش از برگزاری تجمع یا راهپیمایی درخواست خود را از طریق سامانه ثبت نماید.

ماده ۹- فرماندار موظف است ظرف چهار روز کاری از زمان ثبت درخواست، بر اساس شرایط قانونی نسبت به تأیید یا رد درخواست اقدام نماید.

تبصره ۳- در درخواست‌های فوری، فرماندار دو روز کاری از زمان ثبت درخواست، فرصت اظهار نظر دارد. در این درخواست‌ها فرماندار در ابتدا نسبت به احراز فوریت موضوع اقدام نموده و سپس سایر شرایط قانونی را بررسی می‌نماید. در صورت رد فوریت درخواست، اصل برگزاری تجمع یا راهپیمایی نیز منتفی است. برگزارکننده پس از گذشت دو روز کاری از زمان اعلام رد فوریت درخواست از طریق سامانه، می‌تواند مجدداً درخواست برگزاری تجمع یا راهپیمایی را به صورت عادی ثبت نماید.

ماده ۱۰- تجمعاتی که مطابق اعلام برگزارکننده واجد شرایط زیر باشد، صرفاً با ثبت مفاد بندهای مختلف ماده (۸) این قانون در سامانه ظرف حداکثر بیست روز و حداقل سه روز کاری پیش از زمان برگزاری و بدون نیاز به تأیید فرماندار امکان برگزاری خواهند داشت:

۱- تعداد شرکت کنندگان کمتر از (۳۰۰) نفر باشد.

۲- موضوع، هدف و کیفیت برگزاری تجمع به نحوی است که به هیچ عنوان مشمول ممنوعیت‌های موضوع ماده (۴) این قانون نمی‌شود، نظیر بیان مطالبات صنفی و کارگری.

۳- کیفیت و شرایط برگزاری به نحوی است که مشمول ممنوعیت‌های ماده (۵) این قانون نمی‌شود. از قبیل اینکه زمان و مکان برگزاری به نحوی انتخاب شده است که تجمع موجب اختلال شدآمدی (ترافیکی)، مانع خدمت‌رسانی عمومی به مردم و نیز موجب اختلال در کسب و کار و فعالیت روزانه مردم نمی‌شود، مانند برگزاری تجمع در محیط کارخانه و یا یکی از مکان‌های ویژه.

تبصره ۱- مصادیق تجمعات موضوع این ماده با لحاظ شرایط مزبور در آیین‌نامه اجرایی این قانون

تعیین می‌گردد.



## جمهوری اسلامی ایران

### رئیس جمهور

**تبصره ۲-** در صورتی که فرماندار ظرف دو روز کاری از زمان ثبت در سامانه، برگزاری تجمع موضوع این ماده را مشمول یکی از عناوین مواد (۴) و (۵) این قانون تشخیص دهد، برگزاری تجمع ممنوع خواهد بود.

**تبصره ۳-** احزاب و گروه‌های سیاسی موضوع قانون نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی - مصوب ۱۳۹۵- امکان استفاده از سازوکار موضوع این ماده را ندارند.

**ماده ۱۱-** در صورت مخالفت فرماندار با درخواست واصله، برگزارکننده می‌تواند ظرف سه روز کاری از زمان ثبت مخالفت فرماندار در سامانه، درخواست تجدیدنظرخواهی از این تصمیم را از طریق سامانه ارائه نماید. برگزارکننده می‌تواند با توجه به مواعد قانونی، نسبت به تغییر زمان و مکان برگزاری نیز در حین ثبت درخواست تجدید نظر اقدام نماید. هیئت تجدید نظر که در سطح استان و متشکل از استانداری، رئیس دادگستری استان و رییس شورای اسلامی استان (موضوع قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران) تشکیل می‌شود، موظف است ظرف چهار روز کاری از زمان تجدیدنظرخواهی نسبت به تأیید نظر فرماندار یا رد آن و نیز امکان و یا عدم امکان برگزاری تجمع یا راهپیمایی اظهار نظر نماید.

**تبصره -** هیئت تجدیدنظر در درخواست‌های فوری و نیز تجمعات موضوع ماده (۱۰) این قانون، دو روز کاری از زمان ثبت درخواست، فرصت اظهار نظر دارد.

**ماده ۱۲-** هرگونه اظهار نظر از سوی مراجع رسیدگی باید مستند، مستدل و مشتمل بر مفادی از درخواست باشد که موجب ممنوعیت برگزاری می‌شود. این نظرات از طریق سامانه به اطلاع برگزارکننده می‌رسد. در صورتی که نظر مراجع رسیدگی، مبنی بر عدم امکان برگزاری تجمع یا راهپیمایی به دلیل مغایرت موضوع یا هدف تجمع یا راهپیمایی با موارد مذکور در ماده (۴) این قانون باشد، در صورت ثبت مجدد با موضوع و یا هدف مشابه، مورد بررسی قرار نگرفته و ممنوعیت برگزاری آن از طریق سامانه به اطلاع برگزارکننده خواهد رسید. در صورتی که ممنوعیت برگزاری تجمع یا راهپیمایی به دلیل مغایرت کیفیت برگزاری آن با یکی از موارد مذکور در ماده (۴) و یا مغایرت کیفیت و یا شرایط برگزاری با یکی از موارد مذکور در ماده (۵) باشد، برگزارکننده می‌تواند با رفع ایرادات مزبور و نیز تعیین مجدد زمان و مکان برگزاری، نسبت به ثبت درخواست جدید برای برگزاری تجمع یا راهپیمایی اقدام نماید.

**ماده ۱۳-** فرماندار و استاندار موظفند از طریق مقتضی حسب مورد نظرات اعضای شورای تأمین شهرستان یا استان را پیش از اعلام نظر در خصوص برگزاری تجمع یا راهپیمایی اخذ نمایند. عدم اظهار نظر هریک از نهاد‌های مذکور، مانع از تصمیم‌گیری نخواهد بود.

**ماده ۱۴-** اولین روز کاری بعد از ثبت درخواست از سوی برگزارکننده، به عنوان زمان آغاز مهلت‌های موضوع این قانون، محسوب می‌شود.

**ماده ۱۵-** مراجع رسیدگی می‌توانند پیش از اعلام نظر خود مبنی بر ممنوعیت تجمع یا راهپیمایی، مواردی را که موجب ممنوعیت برگزاری تجمع یا راهپیمایی می‌شود، به اطلاع برگزارکننده برسانند و اصلاح یا برطرف نمودن آنها را پیشنهاد نمایند. همچنین مراجع رسیدگی می‌توانند جایگزین مناسب برای زمان یا مکان یا کیفیت برگزاری تجمع یا راهپیمایی که بیشترین تطابق و شباهت را با زمان یا مکان یا کیفیت مورد نظر برگزارکننده داشته باشد، پیشنهاد کنند. در هر صورت مراجع رسیدگی نمی‌توانند نظر خود را در خصوص زمان، مکان و یا کیفیت برگزاری تجمع یا راهپیمایی به برگزارکننده تحمیل نمایند. در صورت اعلام پذیرش پیشنهادات مراجع رسیدگی توسط درخواست‌کننده از طریق سامانه، برگزاری تجمع یا راهپیمایی با همان شرایط بلامانع است.



جمهوری اسلامی ایران

رئیس جمهور

۱۴۰۲ / ۲ / ۱۱

**ماده ۱۶-** در صورتی که درخواست برگزاری تجمع یا راهپیمایی در یکی از مکان‌های ویژه ارائه شده باشد، عدم اظهار نظر مراجع رسیدگی در مهلت مقرر، به منزله احراز شرایط قانونی و امکان برگزاری تجمع یا راهپیمایی است.

**تبصره -** در صورتی که درخواست برگزاری تجمع یا راهپیمایی در یکی از مکان‌های ویژه نباشد، عدم اظهار نظر مراجع رسیدگی به منزله احراز شرایط قانونی و امکان برگزاری تجمع یا راهپیمایی در یکی از مکان‌های ویژه به انتخاب برگزارکننده است. برگزارکننده مکلف است مکان ویژه انتخابی را از طریق سامانه حداکثر یک روز کاری قبل از برگزاری تجمع یا راهپیمایی اعلام نماید.

**ماده ۱۷-** هرگاه پس از اعلام موافقت با برگزاری تجمع یا راهپیمایی، دلایل، اسناد یا شواهد متقن جدیدی مبنی بر اینکه برگزاری تجمع و یا راهپیمایی مشمول یکی از عناوین مواد (۴) یا (۵) این قانون است کشف شود، مراجع رسیدگی موظفند تصمیم خود مبنی بر ممنوعیت تجمع یا راهپیمایی را بلافاصله به صورت مستدل و مستند از طریق سامانه به اطلاع برگزارکننده برسانند.

**تبصره -** حکم این ماده در مواردی که مراجع رسیدگی موافقت خود را اعلام ننموده و عدم اظهار نظر به منزله موافقت با برگزاری محسوب شده است، نیز جاری می‌باشد.

**ماده ۱۸-** فرماندار مکلف است در صورت درج نام اشخاص یا نهادهای موضوع بند (۱۱) ماده (۸) این قانون در سامانه از سوی برگزارکننده، پیش از اعلام نظر، کتباً موارد مذکور در بندهای (۲) تا (۱۱) ماده (۸) این قانون را به مخاطبان اصلی اعلام و در صورت ارائه پاسخ نسبت به موضوع تجمع یا راهپیمایی خطاب به برگزارکننده، آن را از طریق سامانه به برگزارکننده منعکس نماید.

**ماده ۱۹-** برگزارکننده می‌تواند از زمانی که برگزاری تجمع یا راهپیمایی حسب مورد بر اساس احکام مختلف این قانون مجاز شمرده شده است، مبادرت به اطلاع‌رسانی نماید. اطلاع‌رسانی تجمعات یا راهپیمایی‌ها پیش از زمان مزبور ممنوع است.

**ماده ۲۰-** برگزارکننده موظف است جزئیات مربوط به راهپیمایی یا تجمعی که بر اساس احکام این قانون مجاز شمرده شده است، اعم از بندهای مختلف ماده (۸) را از طریقی که در آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین می‌شود، انتشار عمومی داده و الزام قانونی مبنی بر رعایت مفاد مزبور را به شرکت‌کنندگان اعلام نماید. برگزارکننده و شرکت‌کننده ملزم به رعایت این موارد هستند.

**ماده ۲۱-** برگزارکننده موظف است در صورتی که قصد دارد برگزاری تجمع یا راهپیمایی را به تأخیر اندازد یا به طور کلی از برگزاری آن منصرف شود، فوراً موضوع را در سامانه ثبت نموده و در صورتی که مبادرت به اطلاع‌رسانی عمومی نموده است، از همان طرق، عدم برگزاری آن را اعلام نماید.

**ماده ۲۲-** برگزارکننده موظف است پیش از برگزاری تجمع یا راهپیمایی اقدامات و تمهیدات لازم از جمله هماهنگی با فرماندهی انتظامی را انجام داده و در حین برگزاری تجمع یا راهپیمایی نیز بر اساس دستورات این فرماندهی در برقراری نظم و امنیت عمل نماید. جزئیات این موضوع در آیین‌نامه اجرایی این قانون تعیین خواهد شد.





## جمهوری اسلامی ایران

### رئیس جمهور

**ماده ۲۳-** برقراری نظم و انتظام داخلی تجمع و راهپیمایی بر عهده برگزارکننده است. برگزارکننده باید افرادی را به عنوان انتظامات داخلی تجمع یا راهپیمایی تعیین نماید. این افراد موظفند بر اساس تدابیر فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط عمل نمایند.

**ماده ۲۴-** حفاظت و تأمین امنیت تجمع و راهپیمایی و نیز تأمین نظم و انتظام مکان برگزاری، بر عهده فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران است. این فرماندهی موظف است با کسانی که اقدام به برهم زدن تجمع یا راهپیمایی می کنند، در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط برخورد کرده و اقدامات و تمهیدات لازم جهت تأمین امنیت برگزاری تجمع و راهپیمایی را انجام دهد.

**ماده ۲۵-** در صورتی که شرکت کننده ای اقدام به ایجاد اختلال در تجمع یا راهپیمایی نماید یا از احکام این قانون تخلف نماید، انتظامات داخلی حسب مورد مکلف به تذکر و یا اخراج وی از تجمع یا راهپیمایی می باشد. فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران به درخواست انتظامات یا به تشخیص خود می تواند در این موارد در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط مداخله نماید.

**ماده ۲۶-** در صورتی که فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران تشخیص دهد جریان تجمع یا راهپیمایی به سمت اختلال در نظم عمومی و یا ایجاد ناامنی حرکت می کند و یا مفاد درخواست برگزاری تجمع یا راهپیمایی نقض شده است، موظف است دستور توقف تجمع یا راهپیمایی را به برگزارکننده اعلام نماید. در صورت عدم امکان اعلام به برگزارکننده یا عدم امکان توقف تجمع یا راهپیمایی توسط برگزارکننده، این فرماندهی به شرکت کنندگان دستور متفرق شدن می دهد. در صورت عدم توجه شرکت کنندگان، اقدامات مقتضی و متناسب در جهت متفرق کردن شرکت کنندگان و توقف تجمع یا راهپیمایی توسط فرماندهی انتظامی با رعایت الزامات قانونی مربوط انجام می شود.

**تبصره -** از زمان صدور دستور توقف راهپیمایی یا تجمع توسط فرماندهی انتظامی، شرکت در تجمع و راهپیمایی مزبور حسب مورد تابع احکام مربوط به تجمعات و راهپیمایی های غیرمجاز خواهد بود.

**ماده ۲۷-** در صورت ارتکاب یکی از عناوین مجرمانه توسط شرکت کنندگان، فرماندهی انتظامی موظف است حتی الامکان بدون ایجاد اختلال در برگزاری تجمع یا راهپیمایی در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط، اقدامات مقتضی را انجام دهد و در صورتی که وقوع جرم به صورت گسترده بوده و بدون توقف تجمع یا راهپیمایی امکان ممانعت از ارتکاب آن وجود نداشته باشد، اقدامات مقتضی و متناسب در جهت توقف تجمع یا راهپیمایی و متفرق کردن شرکت کنندگان را به کار می بندد.

**ماده ۲۸-** شرکت کنندگان نمی توانند به نحوی در تجمع یا راهپیمایی حضور یابند که شناسایی آنان ممکن نباشد. انتظامات داخلی تجمع یا راهپیمایی مکلف است بلافاصله پس از مشاهده چنین مواردی، تذکر لازم را به شرکت کننده ارائه نماید. عدم توجه به این تذکر، موجب اخراج شخص متخلف از تجمع یا راهپیمایی خواهد شد. حضور مجدد شخص اخراج شده در آن تجمع یا راهپیمایی منجر به محکومیت به مجازات مذکور در ماده (۳۲) این قانون است.

**ماده ۲۹-** برگزارکنندگان تجمع و راهپیمایی باید به موارد زیر اهتمام داشته باشند:

- ۱- برگزاری تجمع و راهپیمایی در چهارچوب درخواست ارائه شده و بر اساس مواد این قانون.
- ۲- رعایت نظم از ابتدا تا پایان برگزاری تجمع و راهپیمایی.
- ۳- همکاری با یگان فرماندهی انتظامی.
- ۴- پاسخگویی نسبت به بروز هرگونه تخلف و انحراف از مجوز صادره.
- ۵- نظافت محل برگزاری.





## جمهوری اسلامی ایران

### رئیس جمهور

**ماده ۳۰-** در صورت ایراد خسارت به اموال عمومی یا خصوصی در حین تجمع یا راهپیمایی، واردکننده خسارت موظف به جبران آن است. در صورت مشخص نبودن افراد واردکننده خسارت، برگزارکننده موظف به جبران خسارت بوده و در صورت شناسایی واردکنندگان زیان می‌تواند جهت مطالبه خسارت به آنان رجوع نماید.

**ماده ۳۱-** در صورتی که هریک از مقامات عمومی تصمیم یا اقدامی غیرقانونی در جهت سلب حق تجمع یا راهپیمایی یا محدودیت آن اتخاذ نمایند، بر اساس ماده (۵۷۰) قانون مجازات اسلامی (تعزیرات) در مرجع صالح محاکمه خواهند شد.

**ماده ۳۲-** متخلف از هر یک از احکام مواد (۱۹)، (۲۰)، (۲۱)، (۲۲)، (۲۳) و (۲۹) این قانون، حسب مورد و با رعایت تناسب از شش ماه تا سه سال از برگزاری یا شرکت در تجمعات و راهپیمایی‌های مشمول این قانون محروم می‌شود.

**ماده ۳۳-** حمل سلاح و یا هر وسیله‌ای که نوعاً برای آسیب به جان و یا مال دیگران استفاده می‌شود، در تجمع یا راهپیمایی ممنوع است. متخلف از حکم این ماده حسب مورد به حداکثر مجازات مقرر در مواد (۶) و (۱۲) قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز - مصوب ۱۳۹۰- با اصلاحات بعدی آن محکوم می‌شود.

**ماده ۳۴-** هر کس در حین برگزاری تجمع یا راهپیمایی، مرتکب یکی از موارد ممنوعه مذکور در بندهای (۱)، (۳) و (۴) ماده (۴) این قانون شود، به یکی از مجازات‌های درجه (۸) محکوم می‌شود.

**ماده ۳۵-** هر کس تجمع یا راهپیمایی را که بر اساس ضوابط این قانون غیرمجاز است، برگزار نماید، علاوه بر محرومیت از برگزاری و یا شرکت در تجمع یا راهپیمایی مشمول این قانون از شش ماه تا سه سال، در صورتی که تجمع یا راهپیمایی مشمول یکی از عناوین ماده (۴) این قانون باشد، به یکی از مجازات‌های درجه (۷) و در غیر این صورت به یکی از مجازات‌های درجه (۸) محکوم می‌شود.

**تبصره -** برگزارکننده موضوع این ماده یک یا چند شخص حقیقی یا حقوقی است که مدیریت، مسئولیت و یا محوریت برگزاری تجمع یا راهپیمایی را بر عهده داشته است.

**ماده ۳۶-** هرکس در تجمع یا راهپیمایی غیرمجازی شرکت نماید که مشمول یکی از عناوین موضوع ماده (۴) این قانون است، به یکی از مجازات‌های درجه (۸) محکوم می‌شود. در صورتی که تجمع یا راهپیمایی غیرمجاز مشمول یکی از عناوین موضوع ماده (۴) این قانون نیست، برای بار اول تعهد کتبی مبنی بر عدم تکرار ارائه نموده و برای بار دوم به یکی از مجازات‌های درجه (۸) محکوم می‌شود. شرکت‌کننده موضوع این ماده حسب مورد و با رعایت تناسب از شش ماه تا سه سال از شرکت در تجمع یا راهپیمایی محروم می‌شود.

**ماده ۳۷-** مرجع صالح قضایی مکلف است نظر مشورتی هیئت تجدید نظر مربوط در خصوص شمول یکی از موارد ممنوعه ماده (۴) این قانون بر تجمع یا راهپیمایی برگزار شده غیرمجاز را اخذ نماید.

**ماده ۳۸-** وزیر کشور می‌تواند در راستای ایجاد وحدت رویه میان مراجع رسیدگی نسبت به صدور بخشنامه در چهارچوب قوانین و مقررات مبادرت نماید. مفاد این بخشنامه‌ها برای مراجع رسیدگی لازم‌الاتباع است.



## جمهوری اسلامی ایران

### رئیس جمهور

**ماده ۳۹-** وزارت کشور مکلف است ظرف سه ماه از تاریخ لازم الاجرا شدن این قانون، سامانه را با رعایت اصول مربوط به حفاظت از حقوق اشخاص، به نحوی راه اندازی نماید که تمامی فرایندهای مربوط به برگزاری تجمع یا راهپیمایی اعم از مواردی که در این قانون و یا آیین نامه های آن ذکر شده است نظیر ثبت درخواست برگزاری، هویت سنجی برخط، ارائه شناسه رهگیری، اطلاع رسانی برخط وضعیت درخواستها و اطلاع رسانی عمومی تجمعات و راهپیمایی های دارای مجوز و نیز جزئیات مربوط به این تجمعات و راهپیمایی ها از طریق سامانه صورت پذیرد.

**ماده ۴۰-** تا زمان راه اندازی سامانه یا در صورت بروز هرگونه اختلال در فرایند ثبت درخواستها در آن، فرمانداری ها موظفند حسب مورد شرایط را برای دریافت مکتوب درخواستها و انجام فرایندهای موضوع این قانون به صورت حضوری و انجام اطلاع رسانی های موضوع این قانون به صورت مکتوب و نیز از طرق مناسب از جمله تماس تلفنی و پیامک فراهم نمایند.

**ماده ۴۱-** شهرداری ها موظفند حتی الامکان ملزومات و خدمات مورد نیاز شهری جهت برگزاری تجمعات و راهپیمایی ها را در محل برگزاری فراهم نمایند. در خصوص مکان های ویژه، امکانات لازم باید به نحوی تأمین گردد تا برگزاری تجمع یا راهپیمایی در این مکان ها تسهیل گردد.

**ماده ۴۲-** وزارتخانه های آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلفند مطالبی را در راستای ترویج روش های صحیح امر به معروف و نهی از منکر توسط مردم نسبت به مسئولان و نیز الزامات مربوط به این قانون به نحو مقتضی در برنامه های آموزشی خود بگنجانند.

**ماده ۴۳-** سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مکلف است در راستای تحقق اهداف این قانون و نیز ترویج روش های صحیح امر به معروف و نهی از منکر توسط مردم نسبت به مسئولان، برنامه های آموزشی لازم را تولید و پخش نماید.

**ماده ۴۴-** خبرنگاران و روزنامه نگاران می توانند در چهارچوب قوانین و مقررات مربوط نسبت به پوشش خبری تجمعات و راهپیمایی ها اقدام نمایند.

**ماده ۴۵-** آیین نامه اجرایی این قانون ظرف سه ماه از تاریخ لازم الاجرا شدن این قانون، توسط وزارت کشور با همکاری معاونت حقوقی رئیس جمهور تهیه و به تصویب هیئت وزیران می رسد.

**ماده ۴۶-** بند (۶) ماده (۱۱) و بند (خ) ماده (۱۳) قانون نحوه فعالیت احزاب و گروه های سیاسی - مصوب ۱۳۹۴ - لغو می گردد.

رئیس جمهور

وزیر کشور